

ISSN 1818-8559

2 / 2026

ВЕСЦІ БДПУ

Серыя 1

ПЕДАГОГІКА
ПСІХАЛОГІЯ
ФІЛАЛОГІЯ

Весці БДПУ

Штоквартальны навукова-метадычны часопіс.
Выдаецца з чэрвеня 1994 г.

№ 2(128) 2026

СЕРЫЯ 1. Педагогіка. Псіхалогія.
Філалогія

Галоўны рэдактар А. І. Жук

Рэдакцыйная калегія:

Г. В. Торхава (нам. галоўнага рэдактара) (Рэспубліка Беларусь)
Г. А. Абаева (Рэспубліка Казахстан)
Г. А. Алмазава (Расійская Федэрацыя)
В. М. Анцыпіровіч (Рэспубліка Беларусь)
Т. Г. Галакціёнава (Расійская Федэрацыя)
Н. В. Драздова (Рэспубліка Беларусь)
Д. В. Дзятко (Рэспубліка Беларусь)
В. Л. Жук (Рэспубліка Беларусь)
А. П. Лабанаў (Рэспубліка Беларусь)
Л. А. Пергаменшчык (Рэспубліка Беларусь)
А. Г. Сарока (Рэспубліка Беларусь)
Т. М. Сахарава (Расійская Федэрацыя)
С. М. Сірэнка (Рэспубліка Беларусь)
В. Д. Старычонок (Рэспубліка Беларусь)
Т. М. Тарасава (Рэспубліка Беларусь)
М. Т. Хамдамава (Рэспубліка Узбекістан)
В. В. Хітрук (Рэспубліка Беларусь)
І. У. Шасцітка (Рэспубліка Беларусь)

Адрас рэдакцыі:
Вул. Марілёўская, 37, пакой 124,
220007, Мінск,
тэл. 311-22-43
e-mail: vesti@bspu.by

Пасведчанне № 1353 ад 06.05.2010.
Міністэрства інфармацыі Рэспублікі Беларусь

Падпісана ў друк 23.06.2026.
Фармат 60×84 1/8. Папера афсетная.
Гарнітура Арыял. Рызаграфія.
Ум. друк. арк. 18,14. Ул.-выд. арк. 18,25.
Тыраж 55 экз. Заказ 285.

Выдавец і паліграфічнае выкананне:
Установа адукацыі «Беларускі дзяржаўны
педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка».
Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі
выдаўца, вытворцы, распаўсюджвальніка
друкаваных выданняў
№ 1/236 ад 24.03.2014.

Ліцэнзія № 02330/448 ад 18.12.2013.
Вул. Савецкая, 18,
220030, Мінск.

Адказны сакратар Н. І. Смоліч

Рэдактар Н. І. Смоліч

Камп'ютарная вёрстка А. В. Мазоўкі

© Весці БДПУ. Серыя 1. 2026. № 2.

У адпаведнасці з загадам Вышэйшай атэстацыйнай камісіі ад 02.02.2011 г. № 26 часопіс «Весці БДПУ. Серыя 1» уключаны ў Пералік навуковых выданняў Рэспублікі Беларусь для апублікавання вынікаў дысертацыйных даследаванняў па педагагічных, псіхалагічных, філалагічных навуках.

У адпаведнасці з дагаворам

паміж БДПУ і ТАА «Навуковая электронная бібліятэка» (ліцэнзійны дагавор № 676-12/2016 ад 21.12.2016 г.) часопіс «Весці БДПУ» (у 3-х серыях) размяшчаецца на платформе eLIBRARY.RU і ўключаны ў Расійскі індэкс навуковага цытавання (РІНЦ) – бясплатны агульнадаступны інструмент вымярэння публікацыйнай актыўнасці вучоных і арганізацый.

Вести БГПУ

Ежеквартальный научно-методический журнал.
Издается с июня 1994 г.

№ 2(128) 2026

СЕРИЯ 1. Педагогика. Психология.
Филология

Главный редактор А. И. Жук

Редакционная коллегия:

А. В. Торхова (зам. главного редактора) (Республика Беларусь)
Г. А. Абаева (Республика Казахстан)
А. А. Алмазова (Российская Федерация)
О. Н. Анцыпирович (Республика Беларусь)
Т. Г. Галактионова (Российская Федерация)
Н. В. Дроздова (Республика Беларусь)
Д. В. Дятко (Республика Беларусь)
О. Л. Жук (Республика Беларусь)
А. П. Лобанов (Республика Беларусь)
Л. А. Пергаменщик (Республика Беларусь)
Т. Н. Сахарова (Российская Федерация)
С. Н. Сиренко (Республика Беларусь)
О. Г. Сорока (Республика Беларусь)
В. Д. Стариченок (Республика Беларусь)
Т. Н. Тарасова (Республика Беларусь)
М. Т. Хамдамова (Республика Узбекистан)
В. В. Хитрюк (Республика Беларусь)
И. В. Шеститко (Республика Беларусь)

Адрес редакции:
Ул. Могилевская, 37, к. 124,
220007, Минск,
тел. 311-22-43
e-mail: vesti@bspu.by

Свидетельство № 1353 от 06.05.2010.
Министерства информации
Республики Беларусь

Подписано в печать 23.06.2026.
Формат 60×84 1/8. Бумага офсетная.
Гарнитура Ариал. Ризография.
Усл. печ. л. 18,14. Уч.-изд. л. 18,25.
Тираж 55 экз. Заказ 285.

Издатель и полиграфическое исполнение:
Учреждение образования «Белорусский
государственный педагогический университет
имени Максима Танка».

Свидетельство о государственной
регистрации издателя, изготовителя,
распространителя печатных изданий
№ 1/236 от 24.03.2014.

Лицензия № 02330/448 от 18.12.2013.
Ул. Советская, 18,
220030, Минск.

Ответственный секретарь Н. И. Смолич

Редактор Н. И. Смолич

Компьютерная верстка Е. В. Мазовки

© Вести БГПУ. Серия 1. 2026. № 2.

В соответствии с приказом Высшей аттестационной комиссии от 02.02.2011 г. № 26 журнал «Весті БДПУ. Серія 1» включен в Перечень научных изданий Республики Беларусь для опубликования результатов диссертационных исследований по педагогическим, психологическим, филологическим наукам.

В соответствии с договором
между БГПУ и ООО «Научная электронная библиотека» (лицензионный договор 676-12/2016 от 21.12.2016 г.)
журнал «Весті БДПУ» (в 3-х сериях) размещается на платформе eLIBRARY.RU и включен в Российский индекс научного цитирования (РИНЦ) – бесплатный общедоступный инструмент измерения публикационной активности ученых и организаций.

BSPU Bulletin

Quarterly scientific-methodical journal
Published since June 1994

№ 2(128) 2026

SERIES 1. Pedagogic. Psychology.
Philology

Editor-in-Chief A. Zhuk

Editorial Board:

H. Torkhava (*First Deputy Editor-in-Chief*) (Republic of Belarus)
G. Abaeva (Republic of Kazakhstan)
A. Almazova (Russian Federation)
V. Antsyrovich (Republic of Belarus)
T. Galaktionova (Russian Federation)
N. Drazdova (Republic of Belarus)
D. Dzyatko (Republic of Belarus)
V. Zhuk (Republic of Belarus)
A. Labanau (Republic of Belarus)
L. Pergamenshchyk (Republic of Belarus)
T. Saharova (Russian Federation)
S. Sirenka (Republic of Belarus)
O. Soroka (Republic of Belarus)
V. Starychonak (Republic of Belarus)
T. Tarasava (Republic of Belarus)
M. Hamdamova (Republic of Uzbekistan)
V. Khitruk (Republic of Belarus)
I. Shastsitka (Republic of Belarus)

Editorial Office Contacts:

Mogilyovskaya street, 37, room 124
220007, Minsk,
Tel. 311-22-43
e-mail: vesti@bspu.by

Certificate No 1353 from 06.05.2010
of the Ministry of Information
of the Republic of Belarus

Passed for printing 23.06.2026.
Format 60×84 1/8. Offset paper. Font Arial.
Risography. Conventional printed sheet 18,14.
Publisher's signature 18,25.
Circulation 55 copies. Order 285.

Publishing and printing: Educational
establishment "Belarusian State Pedagogical
University named after Maxim Tank".

Certificate about state registration
of publishers of printings
No 1/236 from 24.03.2014.

License No 02330/448 from 18.12.2013.
Sovetskaya street, 18,
220030, Minsk, Republic of Belarus.

Deputy Editor-in-Chief N. Smolich

Editor N. Smolich

Desktop Publishing A. Mazouka

© BSPU Bulletin. Series 1. 2026. № 2.

In compliance with the order of the Higher Attestation Commission from 02.02.2011 No 26 the journal "BSPU Bulletin. Series 1" is included into the List of scientific publications of the Republic of Belarus for publishing the results of theses research on Pedagogic, Psychology and Philology.

According to the agreement
between BSPU and Pvt Ltd "Scientific Electronic Library" (licence contract № 676-12/2016 from 21.12.2016)
the journal "BSPU Bulletin" (3 series) is placed on the platform eLIBRARY.RU and included in the Russian Science Citation Index (RSCI) – free public instrument for measuring publishing activity of scientists and organizations

Змест

Contents

Педагогіка

Жук А. И., Юстинская Г. М. ИТОГИ РЕАЛИЗАЦИИ КОНЦЕПЦИИ РАЗВИТИЯ ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ НА 2021–2025 ГОДЫ В БГПУ	6
Лазіцкі В. Л. ЗАБЕСПЯЧЭННЕ ПЕРАЕМНАСЦІ ФАРМІРАВАННЯ ГІСТАРЫЧНАЙ ПАМ'ЯЦІ НА РОЗНЫХ УЗРОЎНЯХ СІСТЭМЫ АДУКАЦЫІ	11
Гулецкая Е. А. ЭВОЛЮЦИЯ КОНЦЕПТА ЧИТАТЕЛЬСКОЙ ГРАМОТНОСТИ МЛАДШЕГО ШКОЛЬНИКА В НАЧАЛЬНОМ ОБРАЗОВАНИИ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ: МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ И НАЦИОНАЛЬНАЯ СПЕЦИФИКА	16
Solovyova L., Slassi Moutabir S., Wang Zimo. INTEGRATION OF SPORTS EDUCATION IN BELARUS AND CHINA	21
Певзнер О. Ю. РАЗВИТИЕ ЭМОЦИОНАЛЬНОЙ САМОРЕГУЛЯЦИИ КОММУНИКАТИВНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СТАРШИХ ПОДРОСТКОВ ВО ВНЕУРОЧНОЙ ВОСПИТАТЕЛЬНОЙ РАБОТЕ	26
Мао Мэнсюй. НАПРАВЛЕНИЯ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ПРОЦЕССА ВОСПИТАНИЯ ПАТРИОТИЗМА У ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА В СОВРЕМЕННОМ КИТАЕ	33
Сун Цзыхань. СООТВЕТСТВИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ ВОСПИТАТЕЛЕЙ ДОШКОЛЬНЫХ УЧРЕЖДЕНИЙ ПРОВИНЦИИ ХЭНАНЬ ТРЕБОВАНИЯМ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО СТАНДАРТА	37

Псіхалогія

Лобанов А. П., Коптева С. И., Шешко П. Д. МНОЖЕСТВЕННЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ И ТИПЫ УСВОЕНИЯ ИНФОРМАЦИИ СТУДЕНТАМИ ГУМАНИТАРНОГО И ТЕХНИЧЕСКОГО ПРОФИЛЯ ОБРАЗОВАНИЯ	42
Певнева А. Н., Максимова О. А. РЕАГИРОВАНИЕ НА НЕОПРЕДЕЛЕННОСТЬ КУРСАНТАМИ АВТОШКОЛ ПРИ СДАЧЕ ЭКЗАМЕНОВ	47
Мальцева О. Е. СТРАТЕГИИ САМОПРЕЗЕНТАЦИИ У СТУДЕНТОВ С РАЗНЫМ УРОВНЕМ АДАПТИРОВАННОСТИ К УЧЕБНОЙ ГРУППЕ И ДЕЯТЕЛЬНОСТИ	52

Філалогія

Мовазнаўства

Старычонок В. Д. ДЗЕЯСЛОЎНЫЯ НАМІНАЦЫІ СТРАТЫ Ў БЕЛАРУСКІМ МАСТАЦКІМ ДЫСКУРСЕ: МАДЭЛІ СЕМАНТЫЧНАЙ ДЭРЫВАЦЫІ	57
Дзятко Д. В. ГІПОТЭЗА Ў ЛІНГВІСТЫЦЫ: ЭПІСТЭМАЛАГІЧНЫ СТАТУС, АСНОУНЫЯ КАНЦЭПЦЫІ, ТЫПАЛОГІЯ	61
Новикова Л. П. АКТИВНЫЕ ЛЕКСИЧЕСКИЕ ПРОЦЕССЫ В СОВРЕМЕННОЙ РУССКОЙ УСТНОЙ ПУБЛИЧНОЙ РЕЧИ	67
Зинина О. А., Сардарова А. А. ТРАНСФОРМАЦИЯ ВОСПРИЯТИЯ КОНЦЕПТА «БОГАТСТВО» В РУССКО- И АНГЛОЯЗЫЧНОЙ ЛИНГВОКУЛЬТУРАХ	72
Дорофеевко М. Л. ЛИНГВОКУЛЬТУРОЛОГИЧЕСКОЕ МАКРОПОЛЕ «МЕСТО» ВО ВНУТРИПОСЕЛЕНЧЕСКОЙ ТОПОНИМИИ БЕЛАРУСИ И ФРАНЦИИ	77
Дедович О. Г. СПЕЦИФИКА СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧЕСКИХ ОТНОШЕНИЙ В МЕТАФОРИЧЕСКОМ КОРПУСЕ ЛИНГВОДИДАКТИКИ	82
Васілеўская А. С. СТРУКТУРА ДЗЕЯСЛОЎНЫХ МЕТАФАР У СУЧАСНЫМ БЕЛАРУСКІМ ДЫСКУРСЕ	87

Pedagogic

Zhuk A., Yustinskaya G. OUTCOMES OF THE IMPLEMENTATION OF THE CONCEPT FOR THE DEVELOPMENT OF PEDAGOGICAL EDUCATION FOR 2021–2025 AT BSPU	6
Lazitsky V. ENSURING CONTINUITY IN THE FORMATION OF HISTORICAL MEMORY AT VARIOUS LEVELS OF THE EDUCATION SYSTEM	11
Guletskaya E. THE EVOLUTION OF THE CONCEPT OF READING LITERACY OF A PRIMARY SCHOOL STUDENT IN PRIMARY EDUCATION IN THE REPUBLIC OF BELARUS: INTERNATIONAL EXPERIENCE AND NATIONAL SPECIFICS	16
Соловьёва Л. В., Сласси Мутабир С. А., Ван Цзимо. ИНТЕГРАЦИЯ СИСТЕМ СПОРТИВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ БЕЛАРУСИ И КИТАЯ	21
Pevzner O. DEVELOPMENT OF EMOTIONAL SELF-REGULATION OF COMMUNICATIVE ACTIVITY OF OLDER ADOLESCENTS IN EXTRACURRICULAR EDUCATIONAL WORK	26
Mao Mengxu. DIRECTIONS FOR IMPROVING THE PROCESS OF FOSTERING PATRIOTISM AMONG PRESCHOOL CHILDREN IN MODERN CHINA	33
Song Zihan. COMPLIANCE OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF PRESCHOOL TEACHERS IN HENAN PROVINCE WITH THE REQUIREMENTS OF THE PROFESSIONAL STANDARD	37

Psychology

Lobanov A., Kopteva S., Sheshko P. MULTIPLE INTELLIGENCES AND TYPES OF INFORMATION ACQUISITION BY STUDENTS IN THE HUMANITIES AND TECHNICAL SCIENCES	42
Pevneva A., Maksimova O. REACTIONS TO UNCERTAINTY AMONG DRIVING SCHOOL TRAINEES DURING EXAMINATIONS	47
Maltseva O. SELF-PRESENTATION STRATEGIES IN STUDENTS WITH DIFFERENT LEVELS OF ADAPTATION TO THE STUDY GROUP AND ACTIVITIES	52

Philology

Linguistics

Starychonok V. VERBAL NOMINATIONS OF LOSS IN BELARUSIAN ARTISTIC DISCOURSE: MODELS OF SEMANTIC DERIVATION	57
Dzyatko D. HYPOTHESIS IN LINGUISTICS: EPISTEMOLOGICAL STATUS, MAIN CONCEPTS, TYPOLOGY	61
Novikova L. ACTIVE LEXICAL PROCESSES IN MODERN RUSSIAN ORAL PUBLIC SPEECH	67
Zinina O., Sardarova A. TRANSFORMATION OF THE COMPREHENSION OF THE CONCEPT "WEALTH" IN RUSSIAN AND ENGLISH LINGUISTIC CULTURES	72
Darafeyenko M. LINGUISTIC AND CULTURAL MACROFIELD "PLACE" IN THE INTRASETTLEMENT TOPONYMY OF BELARUS AND FRANCE	77
Dedovich O. THE SPECIFICS OF STRUCTURAL AND SEMANTIC RELATIONS IN THE METAPHORICAL CORPUS OF LINGUODIDACTICS	82
Vasilevskaya E. THE STRUCTURE OF VERB METAPHORS IN MODERN BELARUSIAN DISCOURSE	87

Сидоренко А. В. ФОРМУЛЫ ФИКСАЦИИ СОБСТВЕННОСТИ В ДЕТСКОМ ФОЛЬКЛОРЕ	91	Sidorenko A. FORMULAS FOR RECORDING PROPERTY IN CHILDREN'S FOLKLORE	91
Жиганова Е. П. РЕЧЕВАЯ ТОЛЕРАНТНОСТЬ КАК ЧЕРТА СОВРЕМЕННОЙ РУССКОЯЗЫЧНОЙ ПОЭЗИИ БЕЛАРУСИ	95	Zhyhanava A. SPEECH TOLERANCE AS A FEATURE OF CONTEMPORARY RUSSIAN-LANGUAGE POETRY IN BELARUS	95
Залевская А. С. СПЕЦИФИКА ГРАДАЦИОННЫХ ОТНОШЕНИЙ В ЗВУКОВЫХ АДЪЕКТИВНЫХ НОМИНАЦИЯХ (НА МАТЕРИАЛЕ РУССКОГО, БЕЛОРУССКОГО И АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКОВ)	100	Zalevskaya A. SPECIFICITY OF GRADATIONAL RELATIONS IN ADJECTIVE NOMINATIONS OF SOUND (BASED ON THE MATERIAL OF RUSSIAN, BELARUSIAN AND ENGLISH LANGUAGES)	100
Перзашкевич А. О. ТРАНСЛЯЦИЯ ПЕРЕВОДА СЛОВ КАТЕГОРИИ СОСТОЯНИЯ С РУССКОГО НА ФРАНЦУЗСКИЙ ЯЗЫК (НА МАТЕРИАЛЕ РОМАНА Л. Н. ТОЛСТОГО «АННА КАРЕНИНА»)	105	Perzashkevich H. TRANSLATION OF THE WORDS OF THE CATEGORY OF STATE FROM RUSSIAN INTO FRENCH (BASED ON THE NOVEL OF «ANNA KARENINA» BY LEO TOLSTOY)	105
Цзюй Хунянь. ТЕОРЕТИЧЕСКИЙ АСПЕКТ КОММУНИКАЦИИ ХУДОЖЕСТВЕННОГО ТЕКСТА	108	Ju Hongyan. THEORETICAL ASPECTS OF COMMUNICATION IN THE LITERARY TEXT	108
Фань Вэйци. СЕМАНТИЧЕСКИЙ КОНТИНУУМ ГЛАГОЛА ИДТИ В РУССКОМ И КИТАЙСКОМ ЯЗЫКАХ (НА МАТЕРИАЛЕ РОМАНА ЮЙ ХУА «ЖИТЬ» И ЕГО ПЕРЕВОДАХ НА РУССКИЙ ЯЗЫК)	112	Fan Weiqi. SEMANTIC CONTINUUM OF THE VERB TO GO IN RUSSIAN AND CHINESE LANGUAGES (BASED ON YU HUA'S NOVEL "TO LIVE" AND ITS TRANSLATIONS INTO RUSSIAN)	112
Чэнь Минхуэй. КАТЕГОРИИ БЫТИЯ В КИТАЙСКОМ ХУДОЖЕСТВЕННОМ ДИСКУРСЕ НАЧАЛА XX в. (НА МАТЕРИАЛЕ РОМАНА ЛАО ШЭ «РИКША» И ЕГО ПЕРЕВОДА НА РУССКИЙ ЯЗЫК)	117	Chen Minghui. CATEGORIES OF BEING IN CHINESE ARTISTIC DISCOURSE OF THE EARLY XX CENTURY (BASED ON LAO SHE'S NOVEL "RICKSHAW" AND ITS RUSSIAN TRANSLATION)	117
Літаратуразнаўства		Studies in Literature	
Хмяльніцкі М. М. РЭЦЭПЦЫЯ ТВОРЧАСЦІ ЛЕАНА КРУЧОЎСКАГА ў БЕЛАРУСІ	122	Khmialnitski M. RECEPTION OF LEON KRUCZKOWSKI'S WORKS IN BELARUS	122
Вострыкава А. У. ТЭМА ДЗІЦЯЧАГА КРЫЖОВАГА ПАХОДУ ў ГІСТАРЫЧНЫХ РАМАНАХ «ВАСЕМНАЦЦАЦЬ ІЕРУСАЛІМАЎ» І. ШОТАЛЫ І «БРАМА РАЮ» Е. АНДЖАЕЎСКАГА: КАМПАРАТЫЎНЫ АСПЕКТ	126	Vostrykava A. THE THEME OF THE CHILDREN'S CRUSADE IN THE HISTORICAL NOVELS "THE EIGHTEEN JERUSALEMS" BY J. ŠOTÁLA AND "THE GATE OF HEAVEN" BY E. ANDRZEJEWSKI: A COMPARATIVE ASPECT	126
Тарасова Е. В. ГОТИЧЕСКИЙ ОБРАЗ ПРИРОДЫ В ПРОЗЕ АМБРОЗА БИРСА	131	Tarasova E. THE GOTHIC IMAGE OF NATURE IN THE FICTION OF AMBROSE BIERCE	131
Гранкина Е. В. МАГИЧЕСКИЙ РЕАЛИЗМ КАК ФОРМА ЭСТЕТИЧЕСКОГО ОСВОЕНИЯ ДЕЙСТВИТЕЛЬНОСТИ В МАЛОЙ ПРОЗЕ РАИСЫ БОРОВИКОВОЙ	136	Grankina E. MAGICAL REALISM AS A FORM OF AESTHETIC ENGAGEMENT WITH REALITY IN THE SHORT PROSE OF RAISA BOROVIKOVA	136
Губская В. М. МАСТАЦКАЯ ГЛЫБІНЯ РЭАЛЬНАГА ФАКТА ў АПОВЕСЦІ ЯНКІ БРЫЛЯ «НІЖНІЯ БАЙДУНЫ» ПРАЗ ПРЫЗМУ НАРАТАЛАГЧНАГА АНАЛІЗУ	141	Gubskaya O. THE ARTISTIC DEPTH OF THE REAL FACT IN YANKA BRYL'S NOVELLA "NIZHNIYA BAYDUNY" THROUGH THE PRISM OF A NARRATIVE ANALYSIS	141
Лянь Хайбо. ТЕМА ВОЙНЫ В БЕЛОРУССКОЙ И КИТАЙСКОЙ ПРОЗЕ ВТОРОЙ ПОЛОВИНЫ XX века (НА МАТЕРИАЛЕ ПРОИЗВЕДЕНИЙ В. БЫКОВА И ЮЙ ХУА)	145	Lian Haibo. THE THEME OF WAR IN BELARUSIAN AND CHINESE PROSE OF THE SECOND HALF OF THE TWENTIETH CENTURY (BASED ON THE WORKS OF V. BYKOV AND YU HUA)	145
Ліпніцкая У. А. ІНТЭРМЕДЫЯЛЬНАСЦЬ У ПАЭЗІІ І ПРОЗЕ УЛАДЗІМІРА КАРАТКЕВІЧА: СПЕЦЫФІКА І ФОРМЫ МАСТАЦКІХ КОДАЎ	150	Lipnitskaya U. INTERMEDIALITY IN THE POETRY AND PROSE OF ULADZIMIR KARATKEVICH: GENRE SPECIFICITY AND FORMS OF ARTISTIC CODE SYNTHESIS	150

УДК 37:04

UDC 37:04

**ЗАБЕСПЯЧЭННЕ ПЕРАЕМНАСЦІ
ФАРМІРАВАННЯ
ГІСТАРЫЧНАЙ ПАМЯЦІ
НА РОЗНЫХ УЗРОЎНЯХ
СІСТЭМЫ АДУКАЦЫІ****ENSURING CONTINUITY
IN THE FORMATION
OF HISTORICAL MEMORY
AT VARIOUS LEVELS
OF THE EDUCATION SYSTEM****В. Л. Лазіцкі,***кандыдат педагогічных навук,
дацэнт, дацэнт кафедры сацыяльна-
гуманітарных дысцыплін ПалесДУ
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2704-7872>***V. Lazitsky,***PhD in Pedagogics, Associate Professor,
Associate Professor of Department of Social
and Humanitarian Disciplines, PolesSU
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2704-7872>*

Паступіў у рэдакцыю 16.02.2026.

Received on 16.02.2026.

У артыкуле разглядаецца праблематыка фарміравання феномена гістарычнай памяці ў кантэксце канцэптуальных палажэнняў сучаснай гістарычнай і педагогічнай навукі. Распрацаваны беларускімі навукоўцамі – гісторыкамі і педагогамі канцэпт гістарычнай памяці з’яўляецца базавым у даследаваннях у галіне метадыкі выкладання гісторыі з улікам праблемных пытанняў выкарыстання на практыцы ідэй пераемнасці. Аўтарам абгрунтоўваюцца палажэнні рэсурснага забеспячэння фарміравання гістарычнай памяці навучэнцаў у якасці інтэграванай характарыстыкі асобы. Разглядаюцца дыферэнцаваныя прыкметы феномена пераемнасці, улік якіх дазваляе вызначаць метадалагічныя аспекты не толькі фарміравання, але і развіцця гістарычнай памяці на ўзроўнях агульнай сярэдняй, сярэдняй спецыяльнай і вышэйшай адукацыі. У межах метадыкі выкладання вучэбных прадметаў «Гісторыя беларускай дзяржаўнасці» і «Вялікая Айчынная вайна савецкага народа (у кантэксце Другой сусветнай вайны)» аўтарам вызначаны арганізацыйна-педагагічныя ўмовы дасягнення эфектыўнасці ў метадычным забеспячэнні сфарміраванасці гістарычнай памяці асобы навучэнца ў кантэксце пераемнасці. Атрыманыя навуковыя абагульненні з’яўляюцца важнымі для стварэння эфектыўных мадэлей працэсуальнага фарміравання гістарычнай памяці як дыдактычнага канструавання асобна запатрабаваных і эмацыйна афарбаваных для суб’екта адукацыйнай дзейнасці ведаў.

Ключавыя словы: гістарычная памяць, гістарычная адукацыя, канцэпт гістарычнай памяці, інтэгрэтыўная якасць асобы, пераемнасць, метадыка навучання гісторыі.

The article discusses the formation of the phenomenon of historical memory in the context of the conceptual provisions of modern historical and pedagogical science. The concept of historical memory, developed by Belarusian historians and teachers, is fundamental in research in the field of methods of teaching history, taking into account the problems of applying the ideas of continuity in practice. The author justifies the provisions of resource support for the formation of the historical memory of students as an integral characteristic of a person. Differentiating characteristics of the phenomenon of continuity are considered, the consideration of which makes it possible to determine the methodological aspects of not only the formation, but also the development of historical memory at the levels of general secondary, secondary specialized and higher education. Within the framework of the methodology for teaching subjects "History of Belarusian statehood" and "The Great Patriotic War of the Soviet people (in the context of World War II)", the author determined the organizational and pedagogical conditions for achieving the effectiveness of methodological support for the formation of the historical memory of the student's personality in the context of continuity. The obtained scientific generalizations are important for creating effective models of the procedural formation of historical memory as a didactic construction of personally demanded and emotionally colored knowledge for subjects of educational activity.

Keywords: historical memory, historical education, the concept of historical memory, integrative quality of personality, continuity, methodology for teaching history.

Уводзіны. Увага даследчыкаў да праблематыкі фарміравання гістарычнай памяці асобы аб’ектыўна абумоўлена як тэндэнцыямі развіцця сацыяльна-гуманітарных навуковых ведаў, так і важнымі мадэрнізацыйнымі працэсамі ў сістэме адукацыі Рэспублікі Беларусь. Шырокая інтэграцыя ў дыкурс навуковага пошуку анталагічнага аспекту даследавання паняцця «гістарычная памяць» разам з вывучэннем працэсуальных складнікаў у фарміраванні феномена знайшлі адлюстраванне ў публікацыях

гісторыкаў, філосафаў, сацыёлагаў і педагогаў [1–7]. Важным вынікам намаганняў беларускай акадэмічнай навукі стала распрацаванасць канцэпту гістарычнай памяці. Прызнанне яе дзяржаваўтваральнай значнасці атрымала заканадаўчае адлюстраванне ў артыкулах 15 і 54 Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь [8]. Асноўны закон нашай краіны ўсталёўвае непасрэдную адказнасць як дзяржавы, так і саміх грамадзян у пытаннях захавання гісторыка-культурнай і духоўнай спадчыны, гістарычнай памяці. У Беларусі

атрималі належне розвіццё розных формы правядзення мерапрыемстваў камемаратыўнага характару, накіраваных на свядомую, мэтанакіраваную актуалізацыю канкрэтных гістарычных падзей. Замацаваная ў дзяржаўнай палітыцы камемарацыя адлюстроўвае захаванне ў грамадскай свядомасці памяці аб значных падзеях мінулага праз рэканструкцыю ўзаемадзеяння мінулага і сучаснасці.

Практычнае замацаванне ў вучэбных планах новага пакалення на ўзроўнях агульнай сярэдняй, сярэдняй спецыяльнай і вышэйшай адукацыі атрымалі дысцыпліны: «Чалавек і свет. Мая Радзіма – Беларусь», «Вялікая Айчынная вайна савецкага народа (у кантэксце Другой сусветнай вайны)», «Гісторыя Беларусі ў кантэксце ўсеагульнай гісторыі», «Гісторыя беларускай дзяржаўнасці». Існуючы ўзровень нарматыўнай прававой, тэарэтыка-метадалагічнай і практычнай распрацаванасці пытанняў фарміравання гістарычнай памяці ў даследаваннях расійскіх і беларускіх гісторыкаў і педагогаў (публікацыі Я. Я. Вяземскага і В. Ю. Стрэлавай, Г. Э. Давідоўскай, А. А. Кавалені, К. М. Крышталя, С. В. Пано́ва [1; 4; 5; 7; 9; 10]) дазваляе вызначыць вельмі важны кірунак навуковага пошуку, які тычыцца аспектаў развіцця метадыкі гістарычнай адукацыі. У кантэксце распрацоўкі сістэмы эфектыўных метадаў, прыёмаў і сродкаў забеспячэння сфарміраванасці гістарычнай памяці як інтэгральнай якасці асобы навучэнцаў устаноў агульнай сярэдняй, сярэдняй спецыяльнай і вышэйшай адукацыі мэтазгодным з'яўляецца вырашэнне наступных задач:

- навуковае абгрунтаванне анталагічнага разумення паняцця тэрміналагічнага апарату, які выкарыстоўваецца ў даследаванні феномена гістарычнай памяці асобы і механізма дасягнення яе працэсуальнага фарміравання ў кантэксце рэалізацыі пераемнасці (з улікам трансфармацыі асэнсавання гістарычнай памяці з яе інстытуцыянальнага аспекта ў асабіста-запатрабаваную якасць асобы навучэнца);

- абгрунтаванае вылучэнне рэсурснага (нарматыўнага прававога, арганізацыйна-педагагічнага, вучэбна-метадычнага і інструментальнага) забеспячэння фарміравання гістарычнай памяці навучэнцаў з улікам яе шматкампанентнай структуры і змястоўнага нападўнення, а таксама механізмаў пераемнасці ў адукацыі;

- практыкаарыентаванае вызначэнне арганізацыйна-педагагічных умоў рэалізацыі метадыкі фарміравання гістарычнай памяці навучэнцаў з улікам пераемнасці ўзроўняў адукацыі і спецыфікі шматкампанентнасці вучэбных гістарычных ведаў.

Аналіз навуковых даследаванняў па пытаннях фарміравання гістарычнай памяці асобы навучэнца дазваляе зрабіць выснову пра недастатковы ўзровень вывучанасці аспекта пераемнасці ў працэсуальным станаўленні і развіцці даследуемай інтэграванай якасці на ўзроўнях адукацыі. У комплексе вызначаных задач ліквідацыя гэтага недахопу з'яўляецца істотнай тэарэтыка-метадалагічнай і практыкаарыентаванай праблемай.

Вырашэнне азначаных праблемных пытанняў у іх комплекснасці запатрабавала выкарыстання метадаў параўнальнага аналізу, сінтэзу, абагульнення і сістэматызацыі. Крыніцамі даследчыцкага пошуку сталі: дакументы дзяржаўных праграм развіцця сістэмы адукацыі Рэспублікі Беларусь [11–14]; навуковыя і навукова-метадычныя публікацыі па актуальных пытаннях тэарэтыка-метадалагічнага і практыкаарыентаванага характару [1–7; 9; 10]; артыкулы аўтара, прысвечаныя аналізу этапных вынікаў кіраўніцтва даследаваннем тэм кафедры сацыяльна-гуманітарных дысцыплін УА «Палескі дзяржаўны ўніверсітэт» [15–17].

Асноўная частка. Логіка метадалогіі навуковага даследавання арыентуе ўвагу на анталагічны аспект у трактоўцы паняцця «гістарычная памяць» у кантэксце сацыяльна-педагагічнай праблематыкі праз асэнсаванне дадзенага феномена як інтэгральнай шматкампанентнай якасці асобы. Аналіз навуковых публікацый дазваляе зрабіць выснову аб разнастайнасці пунктаў гледжання даследчыкаў – гісторыкаў і педагогаў, якія тлумачаць вызначаны намі прадмет даследавання як:

- фактар пераемнасці і бесперапыннасці сацыяльнага быцця, захавання таго гістарычнага мінулага, якое мае значнасць для грамадства ў дадзены момант, інструмент для кансалідацыі грамадства;

- памяць асобы як культурна-гістарычнага суб'екта, які ўспрымае гісторыю як сваё мінулае;

- педагагічна адаптаваны сацыяльны вопыт папярэдніх пакаленняў у складзе тэарэтычных, факталагічных, ацэначных ведаў, спосабаў дзейнасці, досведу творчай дзейнасці і эмацыйна-каштоўнасных адносін;

- складнік у фарміраванні кампетэнцыі грамадзянскасці ў комплексе ўніверсальных кампетэнцый асобы [10, с. 150].

Зыходзячы з такога разумення працэсуальны бок фарміравання гістарычнай памяці асобы навучэнца неабходна разглядаць (у гэтым нельга не пагадзіцца з беларускім вучоным С. В. Пано́вым [7, с. 119]) як арганізаванае ў педагагічным узаемадзеянні дыдактычнае канструяванне асобна запатрабаваных і эмацыйна афарбаваных для суб'екта адукацыйнай дзейнасці ведаў і дзеянняў. Сфарміраванасць гістарычнай памяці навучэнца (гэта паступова дасягнуты ім вынік) – развітая і трывала замацаваная ў кагнітыўным, эмацыйна-каштоўнасным, вобразным, дзейнасным кампанентах інтэграваная якасць асобы, якая праяўляецца ў беражлівым і паважлівым стаўленні да гістарычнага мінулага як асновы сацыякультурнай ідэнтыфікацыі. Дадзеныя вызначэнні ўлічаны намі ў сфармуляваных характарыстыках гістарычнай памяці, якія адлюстроўваюць яе функцыянальнасць з пазіцый рэалізацыі сістэмы метадыкі гістарычнай адукацыі:

- працэсуальнасць станаўлення, захавання і развіцця выключна ў межах сацыяльнай арганізацыі і светапогляднай структуры асобы з улікам яе псіхалагічных асаблівасцей;

- шматсуб'ектнасць грамадства і сацыяльных груп, інстытуцыйных арганізацый і асоб

(навучэнцаў і педагогаў) у якасці суб'ектаў педагогічнага ўзаемадзеяння ў межах гістарычнай адукацыі і выхавання;

- сістэмнасць і структураванасць шматкампанентнага складу (кагнітыўны, вобразны, эмацыйна-каштоўнасны і дзейнасны), якія рэалізуюцца ў пераемнасці ўзроўняў адукацыі (у тым ліку і школьнай гістарычнай адукацыі);

- шматмернасць праяў разнастайнасці каштоўнасных сістэм, сацыяльных норм суб'ектаў педагогічных узаемадзеянняў як носьбітаў гістарычнай памяці, яе крыніц і транслятараў;

- кіруемасць працэсам фарміравання гістарычнай памяці, яго рэсурсным забеспячэннем;

- уплывовасць працэсуальнай накіраванасці фарміравання на этапнае развіццё навучэнцаў і іх актыўны ўдзел у сацыяльнай практыцы, які замацоўвае інтэграваныя якасці асобы навучэнца ў сацыяльным вопыце;

- прагназуемасць выніковасці фарміравання і развіцця праз вызначэнне перспектывы і якаснай накіраванасці працэса.

Прыведзеныя характарыстыкі суадносяцца ў неабходнай з метадалагічнага боку параўнальнай карэляцыі з анталагічнымі рысамі пераемнасці ў пэўнай трыядзе як: а) аднаго з прынцыпаў дыдактыкі; б) умовы фарміравання і развіцця гістарычнай памяці навучэнцаў на ўзроўнях адукацыі; в) дасягнутага выніку этапнага фарміравання інтэграванай якасці асобы. Пераемнасць вызначаецца намі з пазіцый разумення дыялектыкі, яе феноменалагічных праяў і функцыянальнай рэалізацыі сістэмаўтваральных характарыстык.

Аналіз палажэнняў канцэпту пераемнасці (праведзены намі раней [17]) дазваляе разглядаць забеспячэнне працэсу фарміравання гістарычнай памяці з улікам зместавага напаўнення яе кампанентаў:

- кагнітыўны (арыентуе пераемнасць развіцця ў паглыбленні паўнаты і трываласці засваення складнікаў гістарычных ведаў: уяўленні і веды навучэнцаў аб гістарычным працэсе, аб заканамерных і спецыфічных з'явах грамадска-гістарычнага развіцця; веданне гістарычнай храналогіі і фактаў, што прадугледжвае ў тым ліку і ўзаемазвязаныя з дзейнасным кампанентам уменні характарызаваць месцы памяці ў гістарычным часе і прасторы; веданне гістарычных традыцый свайго народа і дасягненняў у галіне матэрыяльнай і духоўнай культуры; веданне гісторыі сваёй сям'і і сямейных традыцый);

- вобразны (працэсуальна фарміруецца праз дзейнасць механізмаў фарміравання ў навучэнцаў вобразаў гістарычнага мінулага і выкананне алгарытма прадстаўлення і засваення зместу вучэбнага матэрыялу «слова – вобраз – дзеянне» і «вобраз – слова – дзеянне»). У анталагічным кантэксце ў вобразе ўвасабляецца ўласнае асобнае ўяўленне пра каго-небудзь ці пра што-небудзь. Гістарычны вобраз характарызуе пачуццёва-эмацыйнае ўяўленне аб асобах – суб'ектах і аб'ектах гістарычнага працэсу, гістарычным асяроддзі, гістарычных фактах у іх ацэначным разуменні (на сутнаскае разуменне

гістарычных уяўленняў указвае беларуская даследчыца Г. Э. Давідоўская [9]);

- эмацыйна-каштоўнасны (звязаны з фарміраваннем такіх асобных якасцей навучэнцаў, як здольнасці да эмпатыі і фармулявання ўласнага стаўлення да гістарычных асоб і іх дзейнасці);

- дзейнасны (з пазіцый кампетэнтнаснага падыходу дазваляе ўлічваць нарматыўна абумоўленыя патрабаванні вучэбных праграм і замацаваныя ва ўласным сацыяльным вопыце засвоеныя спосабы дзейнасці, неабходныя для авалодання гістарычнымі ведамі, у тым ліку і з выкарыстаннем метадычных прыёмаў фарміравання і творчай рэканструкцыі вобразаў гістарычнага мінулага).

Заўважым неабходнасць уліку сфарміраванасці ў навучэнцаў універсальных кампетэнцый згодна палажэнняў канцэпту, распрацаванага беларускімі вучонымі-педагогамі ў рамках выканання Дзяржаўнай навукова-тэхнічнай праграмы «Універсальныя компетенцыі» [18]. Методыка фарміравання і развіцця вызначаных кампанентаў у вучняў агульнаадукацыйных устаноў, студэнтаў устаноў сярэдняй спецыяльнай і вышэйшай адукацыі павінна ўлічваць узроставую спецыфіку навучання і выхавання, дакладнае разуменне асаблівасцей псіхалага-педагогічных працэсаў, неабходную распрацаванасць рэсурснага забеспячэння на ўзроўнях: нарматыўным прававым, арганізацыйна-педагогічным, вучэбна-метадычным і інструментальным. Рашэнне задачы рэсурснага забеспячэння ў распрацоўцы методыкі прадугледжваюць улік дыдактычнага і выхаваўчага патэнцыялу традыцыйных вучэбных дапаможнікаў разам з высокатэхналагічнымі сродкамі навучання (напрыклад, ЭВМК – электронных вучэбна-метадычных комплексаў па прадметах «Вялікая Айчынная вайна савецкага народа (у кантэксце Другой сусветнай вайны)», «Гісторыя Беларусі ў кантэксце ўсеагульнай гісторыі», «Гісторыя беларускай дзяржаўнасці» [15; 16]). Метадычны падмурак падмацоўвае рэалізацыя комплексу мерапрыемстваў каммемаратыўнай практыкі. У іх пераліку магчыма вызначыць: ваенныя парады; ушанаванне выдатных дзяржаўных асоб і цырымоніі ўзнагароджання дзяржаўнымі ўзнагародамі; святкаванні памятных дат і юбілеяў; стварэнне помнікаў і мемарыяльных комплексаў, мемарыяльных знакаў і пліт; рытуалы ўскладання вяноў і кветак да месцаў пахавання герояў вайны і ахвяр палітыкі генацыда на беларускай зямлі; стварэнне музейных экспазіцый і іх наведванне.

У якасці прыёмаў фарміравання і творчай рэканструкцыі вобразаў гістарычнага мінулага, якія ў сваёй сукупнасці дазваляюць рэалізаваць дыдактычныя магчымасці фарміравання гістарычнай памяці, мэтазгодна адзначыць карціннае і аналітычнае апісанне, вобразныя характарыстыкі, драматызацыя і стылізацыя. У сваю чаргу само фарміраванне эмацыянальна-пачуццёвага вопыту ў працэсе навучання гісторыі з'яўляецца вынікам перажывання і асэнсавання асабіста

значных з'яў і падзей у асабістым сацыяльным вопыце навучэнцаў. Нельга не пагадзіцца з С. В. Пановым у тым, што «складнікамі эмацыянальна-пачуццёвага вопыту з'яўляюцца тэарэтычныя, факталагічныя, ацэначныя вучэбныя гістарычныя веды, а таксама прадметныя способы дзейнасці, вопыт творчай дзейнасці і эмацыянальна-каштоўнасных адносін да гістарычнага мінулага і яго ўдзельнікаў з улікам спецыфікі вучэбных гістарычных ведаў, якія рэканструююцца ва ўмовах ажыццяўлення дзяржаўнай гістарычнай палітыкі і дыдактычна канструююцца згодна з патрабаваннямі псіхалага-педагагічнай тэорыі» [7, с. 120].

Важным дэтэрмінантам фарміравання гістарычнай памяці вучняў і студэнтаў устаноў адукацыі з'яўляецца трансфармацыя канцэпту гістарычнай памяці як сацыяльна-педагагічнай катэгорыі ў асабістую якасць асобы. Важнай праявай трансфармацыі бачыцца актыўная сацыялізацыя навучэнцаў праз актуалізацыю як інтэлектуальнай, так і эмацыянальна-каштоўнай сфер развіцця асобы, удзел у грамадскім жыцці і мерапрыемствах дзяржаўнай маладзёжнай палітыкі.

Заклучэнне. У якасці высоў адзначым наступнае. Практычнае вырашэнне пытанняў забеспячэння пераемнасці ў кантэксце праблематыкі фарміравання гістарычнай памяці як інтэграванай якасці асобы навучэнцаў на ўзроўнях агульнай сярэдняй, сярэдняй спецыяльнай і вышэйшай адукацыі актуалізавана мэтамі развіцця сістэмы бесперапыннай адукацыі ў Рэспубліцы Беларусь. Распрацоўка дадзенай праблемы з'яўляецца тэарэтыка-метадалагічным і практыкаарыентава-

ным кірункам навуковага пошуку з пазіцыі асэнсавання комплексу пытанняў сацыяльна-педагагічнай і междысцыплінарнай значнасці. У якасці імператыўных умоў-дэтэрмінантаў выніковай працэсуальнай эфектыўнасці ў фарміраванні (як і ў развіцці, захаванні) гістарычнай памяці навучэнцаў неабходна вызначыць:

– распрацаванасць сістэмна ўяўляемай метадыкі з улікам спецыфікі ажыццяўлення адукацыйнай дзейнасці і выхавання на ўзроўнях адукацыі ва ўмовах удасканалення гістарычнай адукацыі;

– стварэнне і эмпірычнае абгрунтаванне дыдактычных мадэлей фарміравання шматкампаментнага складу гістарычнай памяці асобы з улікам адаптаванага інструментарыя педагагічнай дыягностыкі выніковасці працэсу;

– забеспячэнне пераемнасці ў засваенні ўніверсальных кампетэнцый навучэнцамі ў якасці дасягнення ўзроўневай падрыхтаванасці да прадуктыўнай адукацыйнай дзейнасці ў сучасным грамадстве;

– абагульненне, сістэматызацыя і далейшае распаўсюджанне перадавога вопыту эфектыўнай педагагічнай працы па фарміраванню гістарычнай памяці вучняў і студэнтаў устаноў агульнай сярэдняй, сярэдняй спецыяльнай і вышэйшай адукацыі.

Атрыманыя ў працэсе навуковай рэфлексіі абагульненні ў сваім тэарэтыка-метадалагічным і практыкаарыентаваным значэнні з'яўляюцца падставой працягу распрацоўкі метадычнай сістэмы фарміравання гістарычнай памяці як перспектыўнага напрамку даследавання.

ЛІТАРАТУРА

1. Вяземский, Е. Е. Воспитание культуры исторической памяти и Календарь образовательных событий в социокультурном пространстве развивающегося общества / Е. Е. Вяземский, О. Ю. Стрелова // Инновационные проекты и программы в образовании. – 2021. – № 2. – С. 66–71.
2. Денисова, Н. Ф. Историческая память белорусов: социологический анализ / Н. Ф. Денисова, Н. М. Бровчук // Весці Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі. Серыя гуманітарных навук. – 2018. – Т. 63. – № 1. – С. 21–32.
3. Капитонова, Т. А. Исследования исторической памяти в современном социогуманитарном знании: трансдисциплинарная перспектива / Т. А. Капитонова, В. А. Белокрылова // Философские исследования. – 2016. – № 3. – С. 69–76.
4. Коваленя, А. А. Историческая политика в национально-государственном строительстве современной Беларуси / А. А. Коваленя, В. Ю. Арчаков, В. В. Данилович, А. Л. Баньковский // Гісторыя і грамадазнаўства. – 2019. – № 4. – С. 3–12.
5. Каваленя, А. А. Год гістарычнай памяці – сродак разумення вытокаў і развіцця беларускага народа / А. А. Каваленя // Известия Национальной академии наук Беларуси. Серия гуманитарных наук. – 2022. – Т. 67, № 4. – С. 373–385.
6. Мысливец, Н. Л. Историческая память: актуальность исследования и необходимость сохранения / Н. Л. Мысливец // Беларус. думка. – 2022. – № 2. – С. 56–62.
7. Паноў, С. В. Канцэптуальныя асновы развіцця школьнай гістарычнай адукацыі ў Рэспубліцы Беларусь / С. В. Паноў. – Мн. : НІА, 2023. – 272 с.

REFERENCES

1. Vyazemskij, E. E. Vospitanie kul'tury istoricheskoy pamyati i Kalendar' obrazovatel'nyh sobytij v sociokul'turnom prostranstve razvivayushchegosya obshchestva / E. E. Vyazemskij, O. Yu. Strelova // Innovacionnye projekty i programmy v obrazovanii. – 2021. – № 2. – S. 66–71.
2. Denisova, N. F. Istoricheskaya pamyat' belorusov: sociologicheskij analiz / N. F. Denisova, N. M. Brovchuk // Vesci Nacyyanal'naj akademii navuk Belarusi. Seryya humanitarnykh navuk. – 2018. – T. 63. – № 1. – S. 21–32.
3. Kapitonova, T. A. Issledovaniya istoricheskoy pamyati v sovremennom sociogumanitarnom znanii: transdisciplinarnaya perspektiva / T. A. Kapitonova, V. A. Belokrylova // Filosofskie issledovaniya. – 2016. – № 3. – S. 69–76.
4. Kovalenya, A. A. Istoricheskaya politika v nacional'no-gosudarstvennom stroitel'stve sovremennoj Belarusi / A. A. Kovalenya, V. Yu. Archakov, V. V. Danilovich, A. L. Ban'kovskij // Gistorya i gramadaznaŭstva. – 2019. – № 4. – S. 3–12.
5. Kavalenya, A. A. God gistarychnaj pamyaci – srodak razumeniya vyтокаў i razvicia belaruskaga naroda / A. A. Kavalenya // Izvestiya Nacional'noj akademii nauk Belarusi. Seriya humanitarnykh nauk. – 2022. – T. 67, № 4. – S. 373–385.
6. Myslivec, N. L. Istoricheskaya pamyat': aktual'nost' issledovaniya i neobhodimost' sohraneniya / N. L. Myslivec // Belarus. dumka. – 2022. – № 2. – S. 56–62.
7. Panoŭ, S. V. Kanceptual'nyya asnovy razvicia shkol'naj gistarychnaj adukacyi ŭ Respublitsy Belarus' / S. V. Panoŭ. – Mn. : NIA, 2023. – 272 s.

8. Конституция Республики Беларусь : с изм. и доп., принятыми на респ. референдумах 24 нояб. 1996 г., 17 окт. 2004 г. и 27 февр. 2022 г. // ЭТАЛОН : информ.-поисковая система. – URL: <https://etalonline.by/document/?regnum=V19402875> (дата обращения : 06.02.2026).
9. Давідоўская, Г. Э. Фарміраванне вобразных уяўленняў у вучняў 8–9 класаў пры вывучэнні гісторыі Беларусі : дапам. для настаўнікаў устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання / Г. Э. Давідоўская ; пад рэд. С. В. Панова. – Мн. : НІА, 2022. – 176 с.
10. Криштал', К. Н. Историческая память как социокультурный и педагогический феномен / К. Н. Криштал' // Зборнік навуковых прац Акадэміі адукацыі. – 2025. – Вып. 22. – С. 146–159.
11. О Концепции развития системы образования Республики Беларусь до 2030 года [Электронный ресурс]: постановление Совета Министров Республики Беларусь, 30 нояб. 2021 г., № 683 // Национальный правовой Интернет-портал Республики Беларусь. – URL: <https://pravo.by/document/?guid=3871&p0=C22100683> (дата обращения: 06.02.2026).
12. Концепция школьного исторического образования в Республике Беларусь. Одобрена постановлением Министерства образования Республики Беларусь 08.11.2022 № 13.2 // Гісторыя і грамадазнаўства. – 2024. – № 2. – С. 6–14.
13. Концепция оптимизации содержания, структуры и объема цикла (модуля) социально-гуманитарных дисциплин в учреждениях высшего образования / Министерство образования Республики Беларусь. – URL: https://www.bsuir.by/m/12_100229_1_162873.pdf (дата обращения: 06.02.2026).
14. Стратегия развития системы образования Республики Беларусь до 2035 года : Решение коллегии Министерства образования Республики Беларусь от 12 декабря 2024 г. № 19.33 / Эталон : информационно-правовой интернет-портал. – URL: <https://etalonline.by/document/?regnum=u02403003> (дата обращения: 06.02.2026).
15. Лозицкий, В. Л. Опыт разработки электронных образовательных ресурсов на базе платформы Moodle для школьного исторического и обществоведческого образования / В. Л. Лозицкий // Веснік адукацыі. – 2017. – № 5. – С. 10–15.
16. Лазіцкі, В. Л. Электронны вучэбна-метадычны комплекс «Гісторыя беларускай дзяржаўнасці» як дыдактычны сродак навучання / В. Л. Лазіцкі // Беларус. гіст. часоп. – 2023. – № 1. – С. 6–9.
17. Лозицкий, В. Л. Концепт преемственности уровней общего среднего и высшего образования в условиях цифровой трансформации / В. Л. Лозицкий // Адукацыя і выхаванне. – 2024. – № 11. – С. 38–43.
18. Формирование универсальных компетенций обучающихся в контексте ведущих тенденций развития образования / О. В. Зеленко, В. Ф. Русецкий, В. Г. Стуканов [и др.] // Веснік адукацыі. – 2025. – № 2 (266). – С. 6–11.
8. Konstitucija Respubliki Belarus' : s izm. i dop., prinyatymi na resp. referendumah 24 noyab. 1996 g., 17 okt. 2004 g. i 27 fevr. 2022 g. // ETALON : inform.-poiskovaya sistema. – URL: <https://etalonline.by/document/?regnum=V19402875> (data obrashcheniya : 06.02.2026).
9. Davidoŭskaya, G. E. Farmiravanne vobraznyh uyaŭlennyaŭ u vuchnyaŭ 8–9 klasaŭ pry vyvuchenni gistoryi Belarusi : dapam. dlya nastaŭnikaŭ ustanoŭ agul. syared. adukacyi z belarus. i rus. movami navuchannya / G. E. Davidoŭskaya ; pad red. S. V. Panova. – Mn. : NIA, 2022. – 176 s.
10. Krishtal', K. N. Istoricheskaya pamyat' kak sociokul'turnyj i pedagogicheskij fenomen / K. N. Krishtal' // Zbornik navukovyh prac Akademii adukacyi. – 2025. – Vyp. 22. – S. 146–159.
11. O Konceptii razvitiya sistemy obrazovaniya Respubliki Belarus' do 2030 goda [Elektronnyj resurs]: postanovlenie Soveta Ministrov Respubliki Belarus', 30 noyab. 2021 g., № 683 // Nacional'nyj pravovoj Internet-portal Respubliki Belarus'. – URL: <https://pravo.by/document/?guid=3871&p0=C22100683> (data obrashcheniya: 06.02.2026).
12. Konceptsiya shkol'nogo istoricheskogo obrazovaniya v Respublike Belarus'. Odobrena postanovleniem Ministerstva obrazovaniya Respubliki Belarus' 08.11.2022 № 13.2 // Gistoryya i gramadaznaŭstva. – 2024. – № 2. – S. 6–14.
13. Konceptsiya optimizacii soderzhaniya, struktury i ob"ema cikla (modulya) social'no-gumanitarnykh disciplin v uchrezhdeniyah vysshego obrazovaniya / Ministerstvo obrazovaniya Respubliki Belarus'. – URL: https://www.bsuir.by/m/12_100229_1_162873.pdf (data obrashcheniya: 06.02.2026).
14. Strategiya razvitiya sistemy obrazovaniya Respubliki Belarus' do 2035 goda : Reshenie kollegii Ministerstva obrazovaniya Respubliki Belarus' ot 12 dekabrya 2024 g. № 19.33 / Etalon : informacionno-pravovoj internet-portal. – URL: <https://etalonline.by/document/?regnum=u02403003> (data obrashcheniya: 06.02.2026).
15. Lozickij, V. L. Opyt razrabotki elektronnyh obrazovatel'nyh resursov na baze platformy Moodle dlya shkol'nogo istoricheskogo i obshchestvovedcheskogo obrazovaniya / V. L. Lozickij // Vesnik adukacyi. – 2017. – № 5. – S. 10–15.
16. Lazickij, V. L. Elektronny vuchebna-metadychny kompleks «Gistoryya belaruskaj dzyarzhauŭnasci» yak dydaktychny srodak navuchannya / V. L. Lazickij // Belarus. gist. chasop. – 2023. – № 1. – S. 6–9.
17. Lozickij, V. L. Koncept preemstvennosti urovnej obshchego srednego i vysshego obrazovaniya v usloviyah cifrovoj transformacii / V. L. Lozickij // Adukacyya i vyhavanne. – 2024. – № 11. – S. 38–43.
18. Formirovanie universal'nykh kompetencij obuchayushchihsya v kontekste vedushchih tendencij razvitiya obrazovaniya / O. V. Zelenko, V. F. Ruseckij, V. G. Stukanov [i dr.] // Vesnik adukacyi. – 2025. – № 2 (266). – S. 6–11.